

Za anekdotično ilustracijo, ki ne želi biti preveč črnogleda, ampak želi zgolj predstaviti aktualizirano podobo naše dobe, lahko vzamemo trend, ki ga je na družabnih omrežjih izzval julija 2022 v ZDA premierno predvajani film *Minioni: Grujev vzpon* – #Gentleminions. Gre za TikTok izziv, ki od mladostnikov terja, da se za obisk kinopredstave oblečejo uglajeno – kot 'gentleman', obnašajo pa kar se da nemogoče in neprimerno – kot minioni.

#Kalokagathía ali #Gentleminions? Zavesten trud za usklajenost lepega in dobrega, zunanega in notranjega ali dopustitev ne-

zavednega propadanja generacij v potrošniško spodbujani disforiji med notranjim doživljanjem in pozunanjenimi ideali?

Otroke in mladostnike lahko usmerimo v grški ideal *kalokagathía*, če ga uspemo kot #Kalokagathía prenesti v naš čas in ga prepoznati kot ideal, vreden naših prizadevanj. V primeru, da nam uspe, bomo lahko ponosni na svoje otroke, ki bodo uresničili svoj potencial in imeli možnost živeti bolj izpolnjeno življenje, kot jim ga ponujajo površni ideali hipnih dražljajev družabnih omrežij. ◀

Literatura

- Autor, Oskar (2003): *Paideia: humanistično pedagoško bistvo paideia in njegovo uresničevanje v vzgojno-izobraževalni praksi antičnih Grkov*. Maribor: Zora.
- Nikityuk, Elena (2019): Kalokagathia: to a Question on Formation of an Image of the Ideal Person in Antiquity and During Modern Time. *Studia Antiqua et Archaeologica*, 25(2): str. 429–442. Pridobljeno 15. 7. 2022 s spletne strani <https://www.scribd.com/document/475985855/Elena-NIKITYUK-Studia-Antiqua-et-Archaeologica-25-Kalokagathia-pdf>.
- Ozvald, Karel (2000): *Kulturna pedagogika: kašipot za umevanje včlovečevanja*. Ljubljana: Jutro.
- Ozvald, Karel (2002): *Zgodovina pedagoške kulture v antični dobi: ali kako je človeški duh rasel iz početka in rase še sedaj*. Ljubljana: Jutro; Nova Gorica: Branko.
- Reale, Giovanni (2013): *Zgodovina antične filozofije*. V: *zvezek: slovar, kazala in bibliografija*. Ljubljana: Studia humanitatis.
- Snoj, Marko (2015): *Slovenski etimološki slovar*. Pridobljeno 15. 7. 2022 s spletne strani: <https://fran.si/iskanje?FilteredDictionaryIds=193&View=1&Query=%2A>.

Kulturna raznolikost v razredu

■ **Gloria Orgolič**, je študentka specialne in rehabilitacijske pedagogike na *Pedagoški fakulteti v Ljubljani* in avtorica več člankov.

Učitelji 21. stoletja se zagotovo v določenem obdobju svojega delovanja srečajo z učenci iz različnih kultur oziroma z učenci z različnimi ozadji. Vsak od njih potrebuje določen pristop k učenju, ki je edinstven zanj oziroma za njegovo lastno kulturo. Preden začnemo razmišljati o večjih spremembah v razredu v povezavi s kulturno raznolikostjo, pa moramo razumeti pojem kultura.

»Kultúra [...] skupek dosežkov, vrednot človeške družbe kot rezultat človekovega delovanja, ustvarjanja [...] // človeško delovanje, ustvarjanje, katerega rezultat so ti dosežki, te vrednote [...]« (Fran, 2014).

Kultura

Kultura, kot lahko preberemo v *Slovarju slovenskega knjižnega jezika*, je skupek dosežkov, vrednot človeške družbe kot rezultat človekovega delovanja, ustvarjanja. To pomeni, da je kultura vsakemu posamezniku edinstvena ter lastna, zato jo moramo kot tako tudi sprejemati. Če bi poenostavili pomen kulture, bi lahko rekli, da so to vse lastnosti, po katerih se posamezniki razlikujejo od drugih. Lastnosti, o katerih

govorimo, so: rasa, etnična pripadnost, spol, spolna usmerjenost, socialno-ekonomski status, sposobnosti, starost, versko prepričanje ter politično prepričanje. Vsi ti dejavniki skupaj vplivajo na to, kako se učenci sami, učitelji ter vsi drugi srečujejo s svetom in kako ga pojmujejo (Kampen, 2020).

Raznolikost

Kadar govorimo o kulturni raznolikosti v razredu, se je smiselno vprašati, kakšne koristi prinaša večja kulturna raznolikost. Raznolikost, vezana na strokovno znanje, ima več kot očitne prednosti. Ne bi pomislili na izdelavo novega avtomobila brez inženirjev, oblikovalcev in nadzornikov

kakovosti. Kaj pa socialna raznolikost? Kakšne prednosti prinašajo razlike v rasi, narodnosti, spolu in spolni usmerjenosti? Po prebiranju različnih raziskav lahko pridemo celo do zaključka, da je socialna raznolikost lahko prej težava kot pa prednost. Zasedimo lahko občutke neugodja, grobe interakcije, pomanjkanje zaupanja, več konfliktov, manjšo povezanost ter večjo zaskrbljenost v zvezi z nespoštovanjem. Torej, kje so potem prednosti večje raznolikosti (Phillips, 2014)?

Tema naslednjega
Žarišča:

Poklici v krizi

Foto: BS

V prvi vrsti raznolikost krepi ustvarjalnost. Spodbuja iskanje novih informacij in perspektiv, kar vodi k boljšemu odločanju in reševanju problemov znotraj skupine. Raznolikost lahko vodi tudi do novih odkritij in prebojnih inovacij, do katerih v razredu z manjšo raznolikostjo morda nikoli ne bi prišli. Že sama izpostavljenost raznolikosti lahko spremeni način razmišljanja učencev (Phillips, 2014).

Kulturna raznolikost torej izboljšuje vesplošni kognitivni razvoj učencev, zato je spodbujanje le-te zelo dobrodošlo. Kako lahko učitelj v razredu sploh spodbuja kulturno raznolikost? Na kaj mora biti pozoren? Kje sploh začeti? Kampen (2020) navaja kar sedem pristopov, kako se lotiti spodbujanja raznolikosti v šoli oziroma v razredu.

Spodbujanje raznolikosti

Prvi pristop je ponovno ocenjevanje oziroma evalvacija učnih gradiv. Konkretno se lahko osredotočimo na vprašanje, čigave zgodbe pripovedujemo. Zlasti pri poučevanju družboslovja se učna gradiva lahko pretežno osredotočajo zgolj na bele srednjerazredne in zahodne moške. Na-

mesto da vedno znova uporabljamo enak model osebe, vključimo literaturo avtorjev, ki opisujejo tudi druge razrede, druge rase, drug spol. Pri zgodbah moramo biti pozorni tudi na zgodovino; preverimo, ali manjka morda enakost spolov, kako je glede priseljevanja in zgodb Latinoameričanov ter Indijancev. Pozorni smo na vključevanje vseh, tudi zgodbe brezdomcev ne smejo ostati neslišane (Kampen, 2020).

Drugi pristop govori o spoznavanju učencev, ki jih poučujemo. Vsak učenec je po svoje edinstven, zato lahko to uporabimo kot izhodišče za razvoj kulturne raznolikosti ter inkluzije v šolski kulturi. Vzeti si moramo čas, da spoznamo učence: od kod prihajajo, kakšen je njihov socialno-ekonomski status, ali z lahkoto dosejajo akademska znanja ali imajo pri tem težave, kako se razumejo z vrstniki itd. Začnemo lahko z enostavnim petminutnim odmorom, ki ga preživimo z učenci v razredu ali na hodniku, s tem pa jim damo vedeti, da se lahko obrnejo na nas v primeru kakršnihkoli težav. Navsezadnje je izredno pomembna tudi komunikacija med učitelji; s tem jih spodbudi-

mo k razmisleku o tematiki in nadaljnjih dejanjih (Kampen, 2020).

Del podpore v razredu je ustvarjanje varnega prostora, v katerem lahko učenci in učitelji govorijo o vprašanih diskriminacije, kako ta vplivajo na njih osebno, na razred in na celo šolo. Večkrat ko se bodo učenci pogovarjali o kulturni raznolikosti, manj se bodo obotavljali izpostaviti diskriminacijo in se bodo nanjo tudi pravilno odzvali. Zagotovo se moramo izogibati obstoječih stereotipov, kot je na primer »fantje bodo fantje« za opravičevanje seksizma ali agresije. Vsakršni komentarji morajo biti ustrezno kaznovani, o tem pa morajo biti obveščeni tudi starši. Ravnati se moramo po reku »pravično ne pomeni enako«. Pravično torej pomeni, da vsak učenec dobi vse, kar potrebuje za osebni in akademski uspeh (Kampen, 2020).

O ciljih raznolikosti morajo biti seznanjene tudi družine. Na mestu so zagotovo vprašanja, ali imajo kakšne pomisleke ter na katerih področjih je treba kulturno raznolikost bolj poudariti. Pomembni so tudi stiki s čim širšo okolico in s tem tudi s čim širšim krogom ljudi, ki pripadajo različnim kulturam. Skupnostna akcija zbiranja hrane, izdaja papirnatih ali elektronskih šolskih novic in organizacija dogodkov ter večer za starše ali družine lahko prispevajo k sprejemanju raznolikosti in hkrati tudi k seznanjanju s tematiko (Kampen, 2020).

Enotni standardi zagotovo ne morejo veljati za različne razrede, zato je potrebno sodelovanje z učitelji pri oblikovanju pristopov za učence z različnimi učnimi potrebami. Tukaj je nekaj predlogov za zagotavljanje dostopnosti in pravičnosti v razredu:

- prilagodljiva tehnologija omogoča dostopnost učenja za vse učence (na primer pretvorba govora v besedilo, govoreči kalkulator, računalniški pripomočki ...),
- spodbujanje različnih učnih strategij (na primer projektno delo, diferencirano poučevanje, kombinirano učenje ...),
- učenci naj prevzemajo različne vloge v razredu (na primer zapisovalec, dežurni ...) (Kampen, 2020).

Glede na raziskave v ZDA je večina učiteljev bele rase in ženskega spola. Nadaljnja

študija je pokazala, da so učitelji različnih ras povečali učno uspešnost učencev in močno spodbudili sprejemanje kulturne raznolikosti med učenci. Vodje šole lahko neposredno vplivajo na raznolikost učiteljskega zbora, kar pa kasneje, sodeč po raziskavi, posredno vpliva tudi na učenje in na njihovo perspektivo sprejemanja kulturne raznolikosti (Kampen, 2020). Zadnji pristop pa je podpiranje priložnosti za strokovni razvoj. V prvi vrsti je pomembno razširiti oziroma ponuditi čim širši nabor strokovnih izpopolnjevanj, da se bodo lahko učitelji učinkovito odzvali na izzive in priložnosti v razredu ter na splošno v šoli. Ko bodo učitelji popolnoma opremljeni za svoje nadaljnje delo,

bodo to zagotovo opazili tudi učenci in določene ustaljene prakse tudi prevzeli in jih prakticirali v svojem vsakdanjem življenju (Kampen, 2020).

Sprejemanje raznolikosti

Raznolikost se izraža na veliko različnih načinov in s tega vidika je lahko včasih precej zastrašujoče začeti pogovore o njenem vključevanju v razred. Pri tem moramo vedeti, da je vsaka šola že tako polna učencev in zaposlenih z različnimi in neverjetnimi izkušnjami, sposobnostmi in veščinami, predvsem pa ima vsak posameznik svoje ozadje. Prav to je tista raznolikost, ki jo želimo dobro spoznati in jo sprejeti. Začetki so vedno težki, zato je treba začeti počasi in

načrtno. Ni se treba pretvarjati, da imamo odgovore na vsa vprašanja, saj jih zagotovo nimamo. Vsi se pri uvajanju nečesa novega sproti učimo in rastemo; enako je tudi tukaj. Poslušajmo, kaj nam drugi pravijo, in iščimo povratne informacije ter načine za nenehno izboljševanje. Prav gotovo se nič ne spremeni čez noč.

Literatura

- Fran, slovarji Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU, različica 8.0 (2014). Pridobljeno 8. 5. 2022 s spletne strani: www.fran.si.
- Phillips, W. Katherine (2014): How Diversity Makes Us Smarter. *Scientific American*, 1. 10. 2014. Pridobljeno 8. 5. 2022 s spletne strani: <https://www.scientificamerican.com/article/how-diversity-makes-us-smarter/>.
- Kampen, Maria (2020): 7 Ways to Support Diversity in the Classroom. *Prodigy*, 6. 11. 2020. Pridobljeno 8. 5. 2022 s spletne strani: <https://www.prodigygame.com/main-en/blog/diversity-in-the-classroom/>.

Jezik, narava in pripovedovanje zgodb

■ **Špela Mosbrucker**, mag. prof. angleščine ter slovenskega jezika in književnosti, je učiteljica v CŠOD Dom Fara.

V pričujočem prispevku je obravnavan trajnostni razvoj z družbenega in okoljskega vidika. Predstavljena je dejavnost, ki družbi naravo in jezik v pripovedovanju zgodb. Izvedena je bila v okviru šole v naravi (Center šolskih in obšolskih dejavnosti (CŠOD) Dom Fara) z različnimi učenci – udeleženci. Dejavnost sledi smernicam trajnostnega razvoja in izhaja iz učenja (jezika) v naravi.

Trajnostni razvoj in jezik

Trajnostni razvoj je pojem, ki v zadnjih desetletjih z ozaveščanjem družbe in posameznika postaja vedno bolj pomemben. Po definiciji *Združenih narodov* zavzema tri glavna področja: gospodarstvo, družbo in okolje (Sustainable development, 2015). Pojem je možno aplicirati na vsa življenjska področja. Temu pritrjuje *Splodna deklaracija o kulturni raznolikosti* (2001), ki izpostavlja družbeni in kulturni vidik ter priporoča, naj »kulturna raznolikost postane eden izmed temeljev

razvoja, ki jo razumemo tudi kot sredstvo za doseganje bolj zadovoljivega intelektualnega, čustvenega, moralnega in duhovnega obstoja«.

Skupni imenovalec naštetih pojmov in del kulture je tudi jezik. Jezik je eno izmed sredstev, s katerim posameznik v družbi (in kulturi) komunicira, se socializira, izraža, povezuje in identificira. Kot zatrjuje Ljubica Marjanovič Umek, ima govor (ali jezik, op. a.) pomembno vlogo, saj definira človeka kot posameznika in ga s komunikacijo z drugimi uvrsti v socialno okolje; govor ima torej individualno in

družbeno funkcijo (Marjanovič Umek, 1990: 11). Skrb za jezik je hkrati tudi skrb za kulturo. V jeziku se izraža tudi kultura (ali obratno), zato je v sodobnem svetu hitrega tempa, med poplavo informacij in zasičenostjo z vizualnim (npr. manjši upad bralne pismenosti pri otrocih I. 2018 (Pisa, 2019)) še toliko pomembnejše skrbeti zanj – od začetnega opismenjevanja mlajših otrok do krepitev sporazumevalnih, doživljajskih, domišljijjskih, vrednotenjskih idr. zmožnosti. Razvoj jezika in naštetih zmožnosti je področje, s katerim se ukvarja projekt Early Language Development in Nature (ELaDiNa).

Učenje v naravi in projekt ELaDiNa

V projektu ELaDiNa sodeluje – poleg partnerjev iz Nemčije (*Univerza v Marburgu*) in Švedske (*Univerza v Jönköpingu*) – tudi